

Logiczna teoria nauki. Wybór artykułów

Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1966, 712 stran.

První polský „reader“, sestavený Tadeuszem Pawlowskim, je pokusem poskytnout čtenáři ucelený obraz o současném stavu „logické teorie vědy“ a základních problémech obecné metodologie věd. Je sestaven výhradně ze statí polských autorů časopisecky již publikovaných, z nichž mnozí (Ajdukiewicz, Kotarbiński, Poznański, Malewski aj.) mají významné postavení ve světové vědě. Výbor je rozdělen do pěti hlavních oddílů: první pojednává o *definici*, druhý o obecných problémech *dedukce*, třetí je věnován speciálně problémům *metodologie deduktivních věd*, čtvrtý (nejrozsáhlejší) *struktura vědy* a závěrečný metodologickým otázkám *speciálních věd*. Studium bohaté materiálové podložené prací je užitečné pro všechny pracovníky v sociologické metodologii a obecné teorii, přímý vztah k často diskutovaným vlastním sociologickým problémům však mají zejména: stať M. Przeleckého o obecných problémech *operacionalizace pojmů*, H. Mehlberga o *neověřitelných předpokladech vědy*, dvě statí J. Giedymina o metodologických problémech *historiografie*, studie I. Lazari-Pawłowské o *typologickém přístupu* v humanitních vědách, A. Malewského svrchovaně inspirující, i když značně diskusní stať o *dvou modelech sociologie* (Malewski staví do přísné kontrapozice sociologii koncipovanou jako „historickou vědu o jednotlivých zemích v určitém čase“ a sociologii pojatou jako „vědu o zákonitostech, jež se projevují v chování individuí a fungování sociálních systémů“), a konečně speciálně zaměřená práce redaktora sborníku o *škálování*. I když těžiště výboru je ve statích psaných profesionálními logiky (odtud také náročnost studia celého sborníku), jsou uvedené vybrané statí čtivé i bez speciálnější erudice v soudobé logice.

—mp—

G. D. Mitchell: Sociology. The Study of Social Systems

University Tutorial Press, London, 1966, 175 stran.

Nevelká příručka sociologie, která vychází s nepatrnými změnami ve Velké Británii již ve čtvrtém vydání (1959, 1960, 1963), je zajímavá spíše členěním materiálu a proporcemi, v nichž je sledována víceméně obligátní problematika, o níž se pojednává v menších

učebnicích, než původností či objevností vlastních autorových výkladů. Autor nejprve stručně rekapituluje *vývoj sociologického myšlení* od Comta a Marxe až po soudobou americkou a britskou empirickou sociologii a pak vymezuje *základní pojmy*, nezbytné k pochopení společnosti jako sociálního systému (na systémové hledisko je kladen mimořádný důraz), a naznačuje *principy funkcionální analýzy*; obecné úvahy pak demonstruje na analýze *rustálního sociálního systému*. Další dva oddíly pojednávají o základních institucích *jednoduchých společností* (rodina a příbuzenský systém, právo a politický systém, věroučné systémy a rituály) a o *systematické analýze komplexních společností*, jež je provedena na následujících úrovních: 1. na úrovni systému sociální stratifikace, 2. na úrovni velkých organizací (systémy sociálních statusů a komunikační soustavy), 3. na úrovni výchovného systému a konečně 4. na úrovni analýzy příbuzenství, rodiny a sousedství. Mimořádná (a v obdobných učebnicích neobvyklá) pozornost je věnována právě *rodinným a příbuzenským systémům*, k jejichž výkladu je shromážděn a inteligentně reprodukován vcelku známý, zejména kulturně antropologický a etnografický materiál (Radcliffe-Brown, Lévi-Strauss, Malinowski, Goody aj.). Sympatická příručka, jejíž marxisticky koncipovaný protějšek by byl vhodnou učebnicí pro výuku sociologie na středních školách, je opatřena u jednotlivých kapitol svědomitě sestavenou bibliografií základní literatury a jmeným i věcným rejstříkem.

—mp—

Applied Sociology. Opportunities and Problems

The Free Press, New York 1965, 466 stran.

Kniha, jejímiž editory jsou A. W. Gouldner a S. M. Miller, je oficiální publikací Společnosti pro studium sociálních problémů, americké organizace sociologů, kteří se „speciálně zabývají aplikací sociologie na velké problémy současnosti“. Má být „příspěvkem k mobilizaci všech intelektuálních sil, jež má lidstvo k dispozici v boji proti válce, diskriminaci, delinkvenci, politické apatii a bídě“. Sborník je uvozen třemi teoretičtější orientovanými statěmi (Gouldner, Neff, D. C. Miller), z nichž stať Gouldnerova má programový význam. Je polemikou se čtyřmi dosti obvyklými tvrzeními, že totiž 1. aplikované společenské vědy pouze aplikují principy čistých či základních disciplín na praktické problémy, 2. že existuje pouze jeden